

С какво театърът може да бъде поинтересен от телевизията, концерта или шоуто? С какво изкушава зрителя да му се отдаде за няколко часа? Забавление, съпричастност, преживяване или отегчение предизвиква спектакълът в блокираната емоционалност на съвременния човек? Въпроси, чиито отговори успешно се опита да намери 39-ото издание на Международния театрален фестивал БИТЕФ в Белград.

То доказва нещо важно: че умението да подчиниш големи театрални индивидуалности и да събереш несъвместими театрални жанрове е част от пътя към успеха на един фестивал. Селекционерът на БИТЕФ Йован Чиролов и тази година показва, че умее да продължава да търси нови форми и естетики. Той подчини театралната селекция на приказките – романтични, екзистенциални, жестоки и социални.

Така БИТЕФ реабилитира няколко забравени сценични жанра като социално-ангажирания театър и хиперреализма. Ключ към разбирането на тазгодишното издание на фестивала бе мисълта на Шилер: „В приказките, които съм слушал в детството, се съдържат много повече дълбоки значения, отколкото в истината, на която ме е научил животът“. В миналото БИТЕФ бе определян като един от най-авангардните театрални форуми в света – понякога се възглаждаше в експресионистичните, друг път във възривящите сюрреалистични търсения на театъра. В последните години фестивалът паказваше различни постмодернистични тенденции. Този път основният интерес бе обръщането на театъра към живота, макар и парадоксално чрез образността на приказките.

Мотото „По следите на приказката и анти-приказката“ събра в Белград режисьори като Еуженио Барба, Диего де Бреа, Хайнер Гьобелс, Рене Полеш и др. Удивителното е, че в техните представления се срещат философията със зрелището, езикът на тялото с реалистичната социална действителност, видеоклипът с риалити-шоуто. Ето защо международното жури с председател известния британски издател и театрален критик Йан Хърбърт бе затруднено при избора на фаворит и фестивалът завърши с двама носители на голямата награда на фестивала – спектаклите „Дълъг живот“ на Алвис Херманис и „Музеят на фразите“ на Хайнер Гьобелс.

Наградата на публиката, обаче, отиде при англичаните от DV8, една от най-популярните и обичани трупи в света, занимаваща се вече 20 години с физически театър. „Just for show“ напълно отговаря на мисълта на Ото Ранк, че „човек се нуждае от илюзии, за да живее“. Хореографът Лойд Нюсън, основател и художествен директор на DV8 Physical Theatre, създава спектакъл за представянето на другите и показването на себе си в свят, в който да изглеждаш добре, става по-важно от това да се гържиш добре, а позата е синоним на истинското. С помощта на видеопроекции, визуална илюзия и игра на думи актьорите-танцьори разкриват значението на имиджа в нашия живот. Нюсън успява да изгради и почти съвършения свят на

Фотограф Иржи Волек

„Just for show“, реж. Л. Нюсън, DV8 Physical Theatre, Лондон, Великобритания
свня, като хореографира танцьорите в сюрреалистични картини, но когато светлините угаснат, остава действителността – сива и празна.

Литовецът Алвис Херманис в „Дълъг живот“ доказва, че може да разчитаме единствено на себе си. Нито гържавата, нито обществото се интересуват от нас. Жестока констатация, но реалност. Животът не е сапунена опера, в която провидението намира обувката за всяка Пепеляшка. Животът е бавно придвижване към смъртта. Нищо ново, но все пак болезнено. „Фатализъм с чувство за хумор“ –

ПО СЦЕНИТЕ НА ДРУГИТЕ

така повечето критици определят сцените на петимата старци от представлението. Режисьорът ги показва в интимен крупен план. Не остава густанция. Зрителят се озовава пред пет топли стаи със специфични миризми, изпарения на тела, намазани с камфор, и бедни кухни с мирис на пране, изпрано от изнемощели ръце. Година актьорите обикалят старческите домове в Лимба, после предлагат истински сюжети, които режисьорът превръща в представление. Някои критици определят спектакъла на Нов театър от Рига като „Биг брадър“, защото зри-

телят е поставен в ситуация сам да избира кого да гледа. Хиперреалистичен, без нито една дума, „Дълъг живот“ е преживяване, което не ни оставя равнодушни.

Другият награден спектакъл е „Музеят на фразите“ на прочутия режисьор и композитор Хайнер Гьобелс. В него се комбинират сръчността и таланта на актьора, придобил своя опит през XX век, но сега работещ с новите технологии на XXI век. Текстът на Елиас Канети е само повод да разкажат нова модерна приказка за страстта чрез музика и светлина.

Неразбран от мнозина, но вълнуващ, е последният спектакъл на прочутия Еуженио Барба. „Сънят на Андерсен“ показва група възрастни артисти, които заедно очакват в една лятната нощ танца на залязващото слънце. Към компанията се присъединява приятел от далечен континент. Сънувайки с отворени очи, приятелите се отправят на поклонение към приказния свят на Андерсен. И когато то приближава своя край, те разбират, че техният летен ген е траял цял живот. Какъв ли е животът, когато престанем да мечтаем?

Германският режисьор Рене Полеш отговаря на този въпрос със социално-патетичен и агресивен тон. Неговият „Пабло от филиала на Плуз“ е жесток и безсрамен. От 2001 г. Полеш е художествен директор на „Прагер“ – една от берлинските сцени на Фолксбюне (Volksbühne am Rosa Luxemburg Platz). Той по-

„Сънят на Андерсен“ – реж. Е. Барба,
Один Театър, Холстебро, Дания

ставя акцент върху протеста „не искам да живея така“ и изследва проблемите на глобализацията. Краен във възгледите си режисьор, който критикува консуматорския капитализъм. „Пабло от филиала на Плу“ се игра на запустял стадион. Актьорите, скрити в един фургон, разиграват своя живот като в супермаркет, а зрителите гледат спектакъла на голям екран. От време на време техните истерични акци взривяват публиката на живо.

„Джанеи“ е друга приказка. Как с възрастта нашето бъдеще окончателно се превръща в прах, а спомените са последната ни утеха. На сцената има купища боклуци: материализирани чувства, замръзнали крайници. Това не е приказка в обикновения смисъл, а обща съдба. Спектакълът е създаден от трима виртуозни артисти – Грегор Мецгер (танцьор), Димитри де Перо (музикант) и Мартин Цимерман (акробат). Прегу

пет години те спечелиха голямата награда на БИТЕФ с друг свой спектакъл „Гопф“.

Едно от гискретните удоволствия на БИТЕФ тази година е солото на Ан Тереза Керсмакер „Ведньж“. Представлението е обрат в работата на прочутата хореографка и танцьорка, получила титлата „баронеса“ за изключителния си принос в европейското танцово изкуство. Спектакълът впечатлява с изключителната емоционалност, която танцьорката изразява чрез музиката на Джоан Бейз и синкопираните движения на своето тяло.

Успехът на тазгодишното издание на БИТЕФ се крие в спонтанната среща на различни, понякога конфликтни обществени теми и неочаквани театрални форми. Като че ли в театъра днес всичко е възможно, но при едно условие: тези, които го правят, трябва да умеят да разказват приказки.

„Пабло от филиала на Плу“, реж. Р. Полеш, Фолксбюне, Берлин, Германия

Фотограф Томас Аурин